

MLÁDÍ POD HVĚZDAMI

MALÉ DĚTI

Ahoj, jmenuju se Honza a chtěl bych vám teď aspoň trochu nastínit, jak se tu žilo mladému studentovy za železnou oponou. Tak žádný dlouhý kec, jdeme na to!

Moje první hezký vzpomínky z dětství mám z Jiskříček. Ne, že bych tam chodil, protože by byli rodiče věrní straně, máma spíš už neměla čas se o mě celý den starat, tak mě poslala tam. A bylo to fajn, měl jsem tam spoustu kamarádů.

Jiskry

Jiskry byla jedna ze tří výchovných organizací pro mládež, kterou si prošla většina dorostu. Do Jiskříček děti nastupovaly v prvním ročníku základní školy a odcházely z nich na začátku třetího.

Zákony Jisker:

- 1) Jiskra mluví pravdu.
- 2) Jiskra je zvědavá.
- 3) Jiskra ráda cvičí, zpívá, kreslí a hraje si.
- 4) Jiskra je pracovitá a pomáhá rodičům.
- 5) Jiskra chce být pionýrem.

NAČTI QR KÓD!

Člověk člověku - slib
pionýrů (Jiskříček) 1975

Značný vliv na děti měly pohádky a dětská hudba. Pohádky měly děti svým způsobem vychovávat (k morálce, skromnosti, štedrosti, rozvážnosti,...). V některých z nich se však objevovala i ponaučení ideologická (Pyšná princezna, O zlém brouku Bramborouku,...)

NAČTI QR KÓD!

Poďte jiskry, poďte ven (písnička)

ZAJÍMAVOST:

Mateřská dovolená byla zavedena v roce 1950 a její délka byla 18 týdnů, v roce 1968 byla prodloužena na 26 týdnů. V porovnání k současné tříleté, je to pro nás až nepředstavitelné.

VOLNÝ ČAS

Volnej čas jsme trávili všelijak. Já se rád jen tak poflakoval s klukama po městě, často jsme odpoledne chodili koukat na starší holky před uměleckou střední. Jako mladší jsem chodil na kroužek modelářství v naší ulici, taky jsem docela často jezdil na výlety s pionýrem (nejhezčí byla výprava na Kokořín). Je hezký, že malý děti maj stejný zámy, jako my kdysi.

PIONÝR

Pionýrská organizace Československého svazu mládeže vznikla v roce 1949, kdy komunistický režim po zakázání organizací jako Junák, Orel nebo Sokol vytvořil vlastní mládežnické sdružení. Cílem bylo nejen umožnit dětem trávit čas se svými vrstevníky, ale Pionýři sloužili i samotné straně při šíření státní ideologie marxismu-leninismu.

Pionýrských táborů se účastnilo každoročně na 300 tisíc dětí (k roku 1951) a jejich náplní bylo převážně osvojování socialistické morálky, nejrůznější sportovní hry, ale například i plavání.

TELEVIZE

Televizní programy byly také poměrně častou formou trávení volného času, přestože se vědělo, že sledování televize je nezdravé kvůli fyzické pasivitě. Nejoblíbenějšími pořady byly pořady zpravodajské, sportovní (jako hokej nebo fotbal), ale i pořady zábavné, na které se často dívaly spolu i celé rodiny či skupiny přátel. V šedesátých letech se zvětšoval počet pořadů pro děti a mládež a také se objevily první vzdělávací relace. V roce 1970 začal druhý kanál Československé televize vysílat pravidelně a v průběhu následujících pěti let vysílání ČST plně podporovalo barevný přenos obrazu.

Spokojená rodinka s televizorem. Nebylo však výjimkou, že se u televizního vysílání scházeli i sousedé.

VOLNÝ ČAS

MODELÁŘSTVÍ

Oblíbenou zájmovou činností bylo v Československu i modelářství, ve kterém probíhaly nejrůznější soutěže a děti chodily do modelářských kroužků. Tato aktivita byla nicméně poměrně drahá zábava a to hlavně kvůli časté nedostupnosti materiálu.

Letecké modelářství patřilo k nejoblíbenějším, jelikož zakládalo na tradici letectví v našich krajích. Třemi základními druhy modelů byly motorové modely, větroně a modely na gumový pohon.

SPORT

Sport obecně byl oblíbenou činností pro děti a mládež, jak trávit čas. Někdo chtěl hrát tenis, druhý basketbal, jiní zase hokej, fotbal, házenou nebo volejbal. Také individuální aktivity jako například atletika, cyklistika či plavání byly rozšířené. Sportovcům ČSSR se dařilo ve většině sportovních disciplín na mezinárodních soutěžích jako Olympijské hry nebo různá mistrovství Evropy popřípadě světa.

SPARTAKIÁDY

Za zmínku také stojí Spartakiády, které nahradily všesokolské slety a režim je používal jako nástroj propagandy. Například v roce 1960 se jí zúčastnilo přes tři čtvrtě milionu cvičenců.

Spartakiády se konaly zejména na největším českém fotbalovém stadionu na Strahově.

NEPŘÍZPŮSOBIVÁ MLÁDEŽ

Komunismus na nás dejchal úplně všude, hlavně ve škole to bylo znát. Tam se před tím nedalo utéct. Učitelé byli z velké části věrný straníci, kdo nebyl, stejně tam dlouho nevydržel. Na střední jsme si moc nedovolovali otvírat hubu, měli jsme strach, že nás z gymplu nepustí na vejšku. Kdysi ale existovala taková partička odvážlivců, kterou tiše obdivuju. Na vejšce už to bylo jiné, tam už se tolik lidi nebáli.

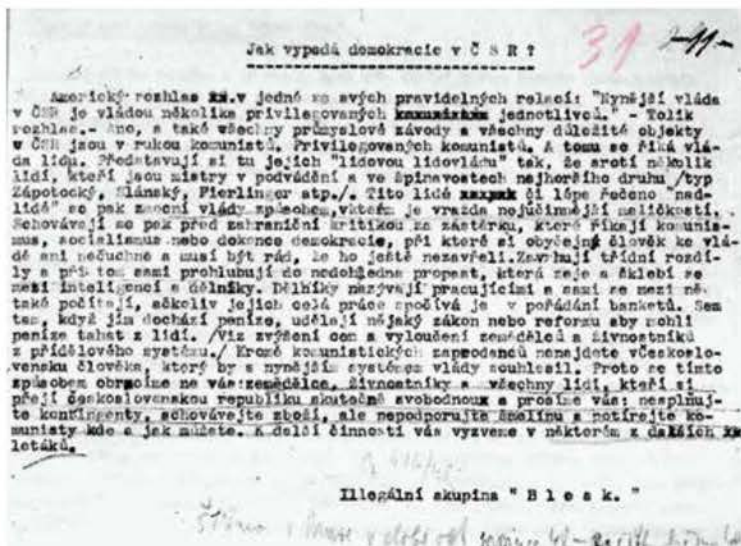
Studenti a mladí lidé dávali často svůj nesouhlas najevo svým vzhledem.

MÁNIČKY - mladí muži s dlouhými vlasy, obvykle vyznávají rockové nebo undergroundové hodnoty

PÁSKOVÉ - mladí lidé, kteří žili nekonformním způsobem života, poslouchali rock'n'roll a obdivovali Spojené státy americké

Ilegální oddíl **BLESK** /PRAHA/

Mezi lety 1948 - 1949 existovala odbojová skupina. Desetičlenná skupina se skládala z 15 - 16 letých studentů karlínské obchodní akademie. Jejich činnost byla zaměřena především na výrobu ilegálních tiskovin - noviny a letáků. Dále ničili komunistické skřínky a fotografie. Nakonec došlo k jejich zatčení StB. Při výsledku byli surově biti a poté obviněni z velezrady. Soud poté zmínil jejich obvinění na provinění ze sdružování proti státu.

Provokační leták oddílu Blesk: Jak vypadá demokracie?

Zakladatel organizace Ivo Mikulášek ve svých 15 letech byl odsouzen na 4 roky odnětí svobody. Ostatní členové dostali trest v rozsahu od šesti měsíců do tří let za mřížemi.

HUDBA

Hudební repertoár, který jsme mohli poslouchat moc velké nebyl. V každý druhý písnička se zpívalo o radosti a kráse, melodie byla taky pořád na stejný brdo. Naštěstí mi kamarád, kterej měl strejdu v Rakousku občas tajně půjčil nějakou jeho desku od Beatles nebo The Rolling Stones. To bylo úplně jiný kafe...

Koncert skupiny JazzQ, Praha

I přes zákazy se pořádaly koncerty západních žánrů.

ZAKÁZANÁ MUZIKA:

západní jazz

swing

později i rock

Rockoví fanoušci byli označováni za šílence a bylo na ně poukazováno jako na odstrašující příklad nesprávného občana. Na koncerty se často infiltrovali mladí agenti StB, kteří následně udávali účastníky. Občas policie dokonce zasahovala i přímo na koncertech. Postupně se začaly rockové koncerty zakazovat úplně.

Tzv. 5 VELKÝCH AKCÍ

velké ozbrojené zásahy proti muzikantům

akce **Hippies**

akce **Kapela**

akce **Jazz**

akce **Odpad**

akce **Lennon**

Koncert Jiřího Stivína, Praha

Tuzemská **zakázaná** hudba

Asi nejvýraznější byly undergroundové kapely inspirované těmi západními (Pink Floyd, Led Zeppelin...). Texty jejich písní byly většinou protirežimní a melancholické, proto se vláda snažila jejich působení různě znemožnit. Pod silným nátlakem StB se mnoho kapel také rozpadlo. Mezi nejvýznamnější české zakázané autory patřil i zpěvák **Karel Kryl**, který ale emigroval do Západního Německa.

ZAJÍMAVOST:

Na výročí smrti Johna Lennona se shromáždilo mnoho lidí pod záštitou SSM a početnou přítomností bezpečnostních složek

KULTURA KOLEM

Abych řekl pravdu, často přemýšlím nad tím, jaký by to bylo žít v Americe. Všechno tam mají lepší. Lepší filmy, lepší hudbu, hezčí domy, jenom holky se mi víc líbí český. Na ty ruské komedie, co dávají v kině se fakt nedá koukat. Přijde mi, že i zprávy jsou zmanipulované vládou. Už mě to začíná štvát.

I ARCHITEKTURA

V totalitních státech hrála architektura důležitou roli jako symbol něčeho, co přetrvá věky a odráží moc daného režimu. Celá řada totalitních staveb byla inspirována právě antickými památkami. K architektonickému převratu dochází v Československu ve 20. letech 20. století, kdy ornamentální, barevnou a zdobenou secesí nahradí moderní, strohý, prakticky orientovaný **funkcionalismus**, a pokračuje v letech 40., kdy se moci ujímají komunisté, kteří, po vzoru Sovětského svazu, v duchu tzv. **socialistického realismu** začínají budovat první cihlová sídliště.

I Sídliště Stalingrad (Ostrava)

I Orloj v Olomouci, náznak antiky

I DIVADLO A FILM

I Režisér Jiří Menzel (vpravo) a herec Danny Kay – předávání Oscarů, 1968

Velkým úspěchem Československé kinematografie je snímek natočený podle Hrabalovy stejnojmenné knihy a režírovaný Jiřím Menzelem - *Ostře sledované vlaky*. Získal Cenu Americké akademie filmových umění a věd – Oscara za nejlepší cizojazyčný film.

KULTURA KOLEM

V 70. a 80. letech, kdy režim mírně povolil, bylo možné v kinech narazit na západní filmy a v menších (ne tak přísně kontrolovaných) divadlech narazit na hry s „problémovým“ obsahem. Zejména v období 80. let byla návštěvnost kin při promítání sovětských filmů mizivá. Aby sály nebyly poloprázdné, navštěvovala někdy povinně dopolední promítání školní mládež večer vojáci základní služby. Oproti tomu západní filmy slavily v ČSSR velký úspěch, což se odráželo jak na návštěvnosti, tak výtěžcích.

| Asterix a Obelix

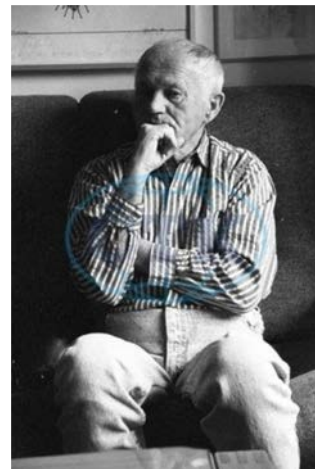
| Méd'a a Béd'a, 1964

| LITERATURA

Vlivům, omezením a cenzuře nového režimu se nevyhnula ani oblast kultury, která byla důležitým nástrojem ke kontrole společnosti. Stejně jako architektura, i literatura v Československu směřovala k tzv. socialistickému realismu. První, ale ne poslední seznam zakázaných autorů vyšel ještě v roce 1948, kdy se k moci komunisté dostali. Na těchto seznamech můžeme narazit na jména jako jsou Václav Havel, Josef Škvorecký a v některých i Bohumil Hrabal.

| Ukázka zcenzurovaných novinových článků

| Bohumil Hrabal

Hrabal získal v roce 1968 Státní cenu Klementa Gottwalda (cena udělována prezidentem republiky za výjimečný tvůrčí přínos) i tak mu bylo v letech 1970-1975 zakázáno publikovat. Po roce 1975 směl opět publikovat, ale pouze částečně a pod přísným dohledem cenzury.

HNUTÍ REVOLUČNÍ MLÁDEŽE

Jak už to tak bejvá, každej totalitní režim stvoří magory. Dokonce i tomu našemu slavnému komunismu se to podařilo. Chvilku tu existovala jedna sice levicová, ale dost radikální partička, kterou nakonec samotná vláda zničila. Asi jim do toho chtěli moc kecat.

Hnutí vzniklo v prosinci roku 1968 jako reakce na dění v Československu. Tvořili ho **radikálně levicoví studenti** vysokých škol, kteří považovali dosavadní protestní akce za příliš klidné. Usilovali o rozbití byrokratického systému, zavedení samosprávného socialismu a vystupovali proti normalizačnímu režimu – často formou protestů či stávek. Moc obyvatel neoslovilo a po nějaké době se stalo ilegálním. Na přelomu roku 1969 a 1970, se režimu podařilo díky nastrčenému agentovi StB zatknout některé z vůdců této skupiny. Celkem bylo odsouzeno 16 mladých lidí. Nejvyšší trest, čtyři roky nepodmíněně, dostal Petr Uhl.

Ivan Martin Jirous a Petr Uhl

ŽIVOT MENŠIN

Se staršíma kámošema jsme se občas scházeli u někoho, kdo měl zrovna doma volno a prostě si udělali pohodovej večer. Právě na těchto akcích jsem toho hodně poprvý vyzkoušel. Poprvý jsem slyšel Beatles, poprvý ochutnal alkohol a cigára, poprvý se líbal s holkou. Na poslední takový akci, když už byli všichni veselý, jsem viděl mojí dobrou kamarádku Hanku, jak se líbá v rohu s Agátou od nás ze třídy. Asi si všimly, jak na ně civím a nechaly toho. Hrozně horlivě mě prosily, abych hlavně nikomu neříkal, co jsem právě viděl. Stejně to zanedlouho všichni věděli. Lidem to z nějakýho důvodu vadilo a chovali se k holkám dost hnusně. To jsem nepochopil, ať si přece každé dělá, co chce.

Útočištěm pro pražskou LGBTQ+ komunitu byly dva gay kluby

Jedním z tzv. **buzinců** byl T-Club, ze kterého se dochovaly fotografie Libuše Jarcovjácové

Je důležité si uvědomit, že homosexualita byla za socialismu zcela tabu. Dokonce až do roku 1961 byla protizákonná a za stejnopohlavní styk hrozilo trestní stíhání. I po upravení zákona však měli strážníci poměrně volnou ruku. V Československu proběhl experiment, tzv. *averzní terapie**, kterou museli někteří gayové na nařízení soudu podstoupit.

* *averzní terapie* = léčebné využívání záporných podnětů k odvrácení či redukci škodlivých návyků

Největším strašákem pro členy LGBTQ+ komunity nebyl ani tak postih policie, jako strach z prozrazení - rodině, přátelům nebo třeba kolegům v práci.

Soud došel k závěru, že homosexualita je nemoc, avšak nevyléčitelná - nemělo by proto důvod takové lidi trestat.

Největším zlomem byla sametová revoluce, o tématu se začalo více mluvit a být gayem či lesbou přestávalo být takovou ostudou.

